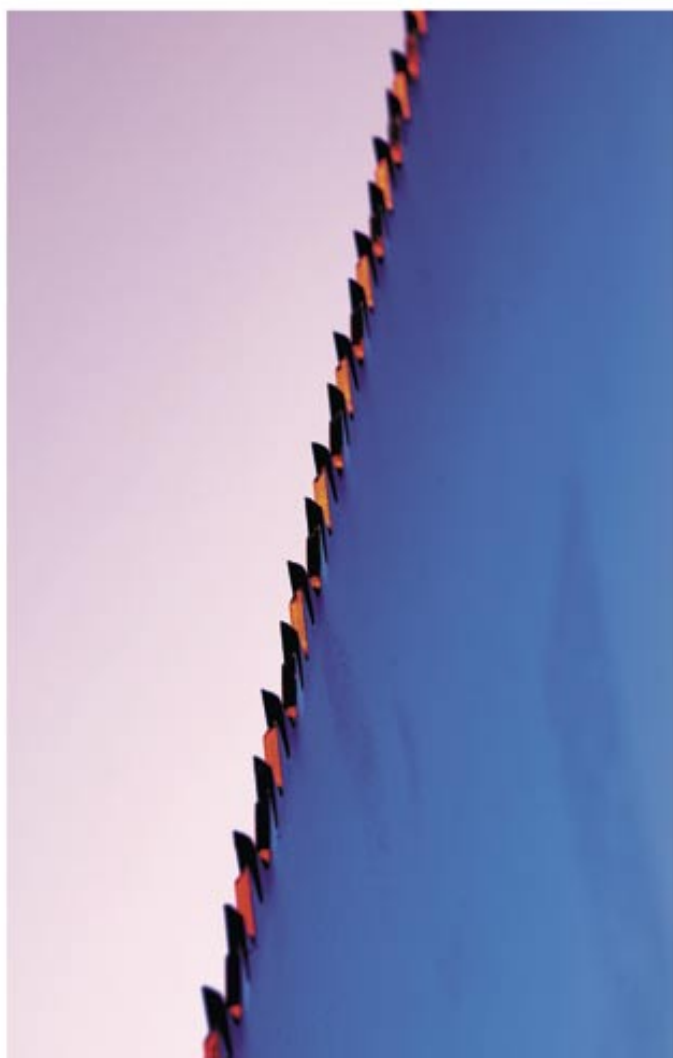

M. Souček, J. Špinar, P. Svačina a kolektiv

VNITŘNÍ LÉKAŘSTVÍ PRO STOMATOLOGY

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umisťování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

VNITŘNÍ LÉKAŘSTVÍ PRO STOMATOLOGY

Hlavní autoři:

doc. MUDr. Miroslav Souček, CSc., prof. MUDr. Jindřich Špinar, CSc., FESC, prim. MUDr. Petr Svačina

Autorský kolektiv:

doc. MUDr. Mojmir Blaha, CSc., MUDr. Jana Böhmová, prof. MUDr. Petr Brhel, CSc.,
prof. MUDr. Petr Dítě, DrSc., as. MUDr. Jiří Dolina, Ph.D., as. MUDr. Martina Doubková,
prof. MUDr. Aleš Hep, CSc., as. MUDr. Anna Hrazdírová, doc. MUDr. Petr Husa, CSc.,
as. MUDr. Libuše Husová, MUDr. Zdeněk Král, CSc., as. MUDr. Darja Krusová, Ph.D.,
doc. MUDr. Jan Lata, CSc., as. MUDr. Pavel Matuška, as. MUDr. Zdeněk Merta, CSc.,
doc. MUDr. Helena Němcová, CSc., MUDr. Petr Němec, as. MUDr. Ivo Novotný, CSc.,
MUDr. Věra Olšovská, MUDr. Jindřich Olšovský, MUDr. Olga Pilařová, MUDr. Lucie Prokopová,
MUDr. Aleš Průcha, as. MUDr. Ivan Řiháček, Ph.D., doc. MUDr. Jana Skříčková, CSc.,
MUDr. Doris Sobotová, CSc., doc. MUDr. Vladimír Soška, CSc., doc. MUDr. Miroslav Souček, CSc.,
prim. MUDr. Petr Svačina, doc. MUDr. Kamil Ševela, CSc., doc. MUDr. Jiří Špác, CSc.,
prof. MUDr. Jindřich Špinar, CSc., FESC, prof. MUDr. Jiří Vítovec, CSc., FESC,
prof. MUDr. Jiří Vorlíček, CSc., doc. MUDr. Vladimír Zbořil, CSc.

Recenzent:

prof. MUDr. František Kölbél, DrSc.

Konzultanti z oboru stomatologie:

MUDr. Jiří Pekárek, prezident České stomatologické komory
prof. MUDr. Jiří Vaněk, CSc., Stomatologická klinika LF MU a FN u sv. Anny, Brno

© Grada Publishing, a.s., 2005

Obrázek dodali autoři.

Cover Photo © profimedia.cz/CORBIS

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7

jako svou 2374. publikaci

Odpovědná redaktorka PhDr. Viola Lyčková

Sazba a zlom Martin Hanslian

Počet stran 380

1. vydání, Praha 2005

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

Husova ulice 1881, Havlíčkův Brod

Tato kniha vznikla ve spolupráci s Lékařskou fakultou Masarykovy univerzity v Brně.

Tato publikace vyšla za laskavé podpory firem

Boehringer Ingelheim, s.r.o., Pfizer, spol. s r. o., a Novartis, s.r.o.

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků, což není zvláštním způsobem vyznačeno.

Postupy a příklady v této knize, rovněž tak informace o lécích, jejich formách, dávkování a aplikaci jsou sestaveny s nejlepším vědomím autorů. Z jejich praktického uplatnění ale nevyplynají pro autory ani pro nakladatelství žádné právní důsledky.

Všechna práva vyhrazena. Tato kniha ani její část nesmějí být žádným způsobem reprodukovány, ukládány či rozšiřovány bez písemného souhlasu nakladatelství.

ISBN 80-247-1367-5 (tištěná verze)

ISBN 978-80-247-7001-7 (elektronická verze ve formátu PDF)

© Grada Publishing, a.s. 2011

Obsah

Autorský kolektiv	17
Slovo úvodem.....	19
A – Propedeutika (M. Souček, P. Svačina)	21
1 Nemoc, její příznaky, průběh a prognóza.....	23
2 Postup při vyšetření nemocného.....	25
2.1 Anamnéza.....	25
2.1.1 Osobní data	25
2.1.2 Současné obtíže	26
2.1.3 Rodinná anamnéza.....	26
2.1.4 Osobní anamnéza	26
2.1.4.1 Dřívější onemocnění.....	26
2.1.4.2 Nynější onemocnění	26
2.1.4.3 Doplňující anamnéza podle jednotlivých systémů.....	26
2.1.5 Pracovní a sociální anamnéza.....	27
2.2 Základní fyzikální vyšetřovací metody.....	28
2.2.1 Pohled.....	28
2.2.2 Pohmat.....	28
2.2.3 Poklep.....	28
2.2.4 Poslech.....	29
2.2.5 Vyšetření pomocí čichu.....	29
2.3 Vyšetření celkového stavu nemocného	29
2.3.1 Vědomí	29
2.3.2 Poloha	30
2.3.3 Postoj a chůze	31
2.3.4 Abnormální pohyby	31
2.3.5 Habitus.....	31
2.3.6 Změny hlasu a poruchy řeči.....	32
2.3.7 Kůže.....	32
2.3.7.1 Barva kůže.....	32
2.3.7.2 Kožní exantémy.....	33
2.3.7.3 Patologické kožní útvary a jizvy	33
2.3.7.4 Krvácení do kůže	33
2.3.7.5 Vlhkost kůže	34
2.3.7.6 Napětí (turgor) kůže	34
2.3.8 Otok	34
2.3.9 Kožní adnexa	35
2.3.9.1 Změny ochlupení.....	35
2.3.9.2 Změny nehtů.....	35

2.3.10 Tělesná teplota	35
3 Vyšetření hlavy	37
3.1 Vyšetření lebky	37
3.1.1 Vyšetření lebky pohledem	37
3.1.2 Vyšetření lebky poklepem a pohmatem	38
3.2 Vyšetření očí	38
3.3 Vyšetření nosu	39
3.4 Vyšetření rtů a dutiny ústní	39
3.5 Vyšetření uší	40
4 Vyšetření krku	41
4.1 Vyšetření krčních arterií	41
4.2 Vyšetření krčních žil	41
4.3 Vyšetření krčních mízních uzlin	41
4.4 Vyšetření štítné žlázy	42
5 Vyšetření hrudníku	43
5.1 Vyšetření hrudníku pohledem	43
5.1.1 Abnormální a některé patologické tvary hrudníku	43
5.1.2 Dýchací pohyby	44
5.1.3 Vyšetření prsů	45
5.2 Vyšetření hrudníku pohmatem	46
5.2.1 Hrudní chvění (fremitus pectoralis)	46
5.2.2 Pleurální tření	46
5.3 Vyšetření hrudníku poklepem	46
5.3.1 Srovnávací poklep	46
5.3.2 Topografický poklep	47
5.3.3 Poklepové změny nad plicemi	47
5.4 Vyšetření plic poslechem	48
5.4.1 Dýchací šelesty	48
5.4.1.1 Sklípkové dýchání	48
5.4.1.2 Trubicové dýchání	48
5.4.2 Změny dýchacích šelestů	48
5.4.2.1 Patologické sklípkové dýchání	48
5.4.2.2 Patologické trubicové dýchání	49
5.4.3 Vedlejší dýchací fenomény	49
5.4.3.1 Suché chrůpky	49
5.4.3.2 Vlhké chrůpky	49
5.4.3.3 Třaskání (krepitus)	50
5.4.3.4 Stridor	50
5.4.3.5 Třecí pleurální šelest	50
5.4.4 Hrudní hlas (bronchofonie)	50
5.5 Základní plicní syndromy	51
5.5.1 Pneumonie	51
5.5.2 Plicní infarkt	51

5.5.3 Atelektáza	51
5.5.4 Fluidotorax (syndrom přítomnosti tekutiny v pohrudniční dutině)	52
5.5.5 Pneumotorax (syndrom přítomnosti vzduchu v pohrudniční dutině – PNO).....	52
5.6 Hlavní příznaky plicních onemocnění	53
5.6.1 Dušnost	53
5.6.2 Kašel	53
5.6.3 Krvácení z plic (hemoptýza a hemoptoe)	54
5.6.4 Bolesti na hrudi	55
5.6.5 Cyanóza	55
6 Vyšetření srdce	57
6.1 Vyšetření srdce pohledem	57
6.1.1 Změny konfigurace srdeční krajiny	57
6.1.2 Pulzace v srdeční krajině	57
6.2 Vyšetření srdce pohmatem	57
6.2.1 Úder srdečního hrotu	57
6.2.2 Systolické zvedání sternu	58
6.2.3 Víry (tzv. turbulence).....	58
6.3 Vyšetření srdce poklepem	58
6.4 Vyšetření srdce poslechem	58
6.4.1 Poslechové oblasti chlopní	59
6.4.2 Srdeční ozvy	59
6.4.3 Cval	60
6.4.4 Srdeční kliky	60
6.4.5 Šelesty	60
6.4.5.1 Extrakardiální šelesty	61
6.4.5.1.1 Perikardiální třecí šelest	61
6.5 Měření krevního tlaku (TK)	61
6.6 Tep (pulz)	64
6.7 Fyzikální nálezy u nejčastějších chlopenních a zkratových vad v dospělosti	64
6.7.1 Zúžení levého žilního ústí (mitrální stenóza)	64
6.7.2 Nedomykavost levého žilního ústí (mitrální insuficience)	65
6.7.3 Kombinovaná mitrální vada (stenóza a insuficience)	65
6.7.4 Zúžení levého tepenného ústí (aortální stenóza)	65
6.7.5 Nedomykavost levého tepenného ústí (aortální insuficience)	66
6.7.6 Kombinovaná aortální vada (stenóza a nedomykavost)	66
6.7.7 Nedomykavost trojcípé chlopně (trikuspidální insuficience)	66
6.7.8 Pulmonální stenóza	66
6.7.9 Pulmonální regurgitace	67
6.7.10 Defekt septa síní (defectus septi secundi)	67
6.7.11 Defekt septa komor	67
6.7.12 Koarktace aorty	67
6.7.13 Otevřená Botallova dučej	67
6.7.14 Fallotova tetralogie	68

6.7.15 Ebsteinova anomálie.....	68
6.8 Hlavní příznaky srdečních onemocnění.....	68
6.8.1 Bolest.....	68
6.8.2 Dušnost.....	69
6.8.3 Palpitace.....	70
6.8.4 Synkopa.....	70
6.8.5 Cyanóza.....	71
6.8.6 Systémový edém.....	72
6.8.7 Hemoptýza a hemoptoe.....	72
7 Vyšetření břicha.....	75
7.1 Rozdělení břicha na oblasti.....	75
7.2 Vyšetření břicha pohledem.....	75
7.3 Vyšetření břicha pohmatem.....	76
7.4 Vyšetření břicha poklepem.....	77
7.5 Vyšetření břicha poslechem.....	78
7.6 Vyšetření per rectum.....	78
7.7 Hlavní příznaky onemocnění jícnu.....	78
7.7.1 Dysfagie.....	78
7.7.2 Odynofagie.....	79
7.7.3 Pyróza (pálení žáhy).....	79
7.8 Žaludeční a střevní dyspepsie.....	79
7.9 Bolesti břicha.....	79
7.10 Meteorizmus.....	80
7.11 Krvácení do gastrointestinálního traktu.....	81
7.12 Posouzení zvratků.....	81
7.13 Poruchy rytmu stolice.....	82
7.14 Vyšetření stolice.....	82
7.15 Vyšetření ascitu.....	82
8 Vyšetření jater.....	85
8.1 Anatomické uložení jater.....	85
8.2 Vyšetření jater pohmatem.....	85
8.3 Hlavní příznaky onemocnění jater.....	85
8.3.1 Žloutenka.....	85
8.3.2 Portální hypertenze.....	87
8.3.3 Portosystémová encefalopatie.....	88
8.3.4 Ascites.....	88
9 Vyšetření žlučníku.....	89
9.1 Anatomické uložení žlučníku.....	89
9.2 Vyšetření žlučníku pohmatem.....	89
9.3 Žlučnicková kolika.....	89
10 Vyšetření sleziny.....	91
10.1 Anatomické uložení sleziny.....	91
10.2 Vyšetření sleziny pohmatem.....	91

10.3 Splenomegalie	91
11 Vyšetření urogenitálního systému	93
11.1 Anatomické uložení ledvin	93
11.2 Vyšetření ledvin	93
11.3 Vyšetření močového měchýře	94
11.4 Nejčastější příznaky onemocnění močového ústrojí.....	94
12 Vyšetření pohybového systému	97
12.1 Vyšetření kloubů	97
12.2 Vyšetření páteře.....	99
12.3 Vyšetření měkkých tkání lokomočního systému	101
13 Vyšetření obvodových cév.....	103
13.1 Vyšetření tepen.....	103
13.1.1 Anamnéza	103
13.1.2 Vyšetření tepen pohledem.....	104
13.1.3 Vyšetření tepen pohmatem.....	104
13.1.4 Vyšetření tepen poslechem	105
13.1.5 Funkční vyšetření tepenného systému.....	105
13.1.6 Ultrazvukové vyšetření v diagnostice tepenných onemocnění.....	105
13.1.7 Akutní tepenné uzávěry	106
13.1.8 Syndromy horní hrudní apertury	106
13.2 Vyšetření žil	107
13.2.1 Anamnéza	107
13.2.2 Vyšetření žil pohledem	107
13.2.3 Vyšetření žil pohmatem	108
13.2.4 Funkční vyšetření žilního systému	108
13.2.5 Ultrazvukové vyšetření v diagnostice žilních onemocnění	109
13.2.6 Tromboflebitida	109
13.2.7 Žilní trombóza	110
13.2.8 Chronická žilní insuficience	111
14 Vyšetření mízních uzlin.....	113
B – Speciální část.....	115
15 Kardiologie (J. Špinar, J. Vítovec)	117
15.1 Ischemická choroba srdeční	117
15.1.1 Bolestivé formy ICHS	118
15.1.1.1 Stablní angina pectoris	118
15.1.1.2 Akutní koronární syndrom.....	121
15.1.1.2.1 Nestabilní angina pectoris	121
15.1.1.2.2 Akutní infarkt myokardu	122
15.1.1.2.2.1 AIM s elevacemi ST.....	124
15.1.1.2.2.2 Komplikace AIM.....	125
15.1.1.2.2.3 AIM bez elevací ST.....	126

15.1.2	Nebolestivé formy ICHS	127
15.1.2.1	Srdeční selhání.....	127
15.1.2.1.1	Akutní srdeční selhání	127
15.1.2.1.2	Chronické srdeční selhání	128
15.2	Arytmie	131
15.2.1	Supraventrikulární tachykardické arytmie.....	131
15.2.1.1	Sinusová tachykardie.....	131
15.2.1.2	Fibrilace síní	131
15.2.1.3	Flutter síní.....	132
15.2.1.4	Supraventrikulární tachykardie	132
15.2.1.5	Dysfunkce sinusového uzlu – sick sinus syndrom	132
15.2.2	Komorové arytmie.....	133
15.2.3	Bradykardie	133
15.2.4	Arytmie z poruchy vedení vzruchů (blokády)	134
15.3	Plicní embolie	135
15.4	Cor pulmonale	137
15.4.1	Plicní hypertenze	138
15.5	Chlopenní vady	139
15.5.1	Aortální stenóza	139
15.5.2	Aortální regurgitace	140
15.5.3	Mitrální stenóza	141
15.5.4	Mitrální regurgitace	142
15.5.5	Další možné chlopenní vady.....	142
15.5.6	Kombinované chlopenní vady.....	143
15.5.7	Nemocní po náhradě choré chlopně chlopni umělou	143
15.6	Kardiomyopatie	144
15.6.1	Dilatační kardiomyopatie	144
15.6.2	Hypertrofická kardiomyopatie	145
15.6.3	Restriktivní kardiomyopatie (RKMP)	146
15.6.4	Arytmogenní dysplazie pravé komory	146
15.7	Zánětlivá postižení srdce	147
15.7.1	Infekční endokarditida (IE)	147
15.7.1.1	Principy antibiotické profylaxe	148
15.7.2	Myokarditidy	149
15.7.3	Perikarditidy	151
15.7.3.1	Akutní perikarditida.....	151
15.7.3.2	Konstriktivní perikarditida	152
16	Arteriální hypertenze (M. Souček)	153
16.1	Prevalence, definice a klasifikace	153
16.2	Diagnostika arteriální hypertenze	154
16.3	Léčebné postupy	155
16.3.1	Nefarmakologická léčba.....	155
16.3.2	Farmakologická léčba.....	155
16.4	Cíl léčby hypertenze	156

17 Angiologie (<i>J. Špinar, J. Vítovec</i>)	157
17.1 Tromboembolická nemoc	157
17.2 Onemocnění aorty a velkých tepen.....	158
17.3 Onemocnění periferních tepen.....	159
17.4 Choroby žil	161
18 Pneumologie	163
18.1 Akutní tracheobronchitida (<i>A. Hrazdírová, J. Skříčková</i>).....	163
18.2 Záněty plic – pneumonie (<i>J. Skříčková, A. Hrazdírová</i>).....	164
18.3 Tuberkulóza a mykobakteriózy (<i>Z. Merta, A. Hrazdírová</i>)	168
18.4 Chronická obstrukční plicní nemoc (<i>A. Hrazdírová, J. Skříčková</i>)	171
18.5 Asthma bronchiale (<i>P. Matuška, A. Hrazdírová</i>)	174
18.6 Pohrudniční výpotek (<i>A. Hrazdírová, J. Skříčková</i>)	178
18.7 Respirační insuficience (<i>O. Pilařová, A. Hrazdírová</i>)	180
18.8 Difúzní intersticiální plicní procesy (<i>M. Doubková, J. Skříčková</i>).....	181
18.9 Sarkoidóza (<i>M. Doubková, J. Skříčková</i>)	182
18.10 Idiopatická plicní fibróza – kryptogenní fibrotizující alveolitida (<i>M. Doubková</i>)	184
18.11 Nádory plic (<i>J. Skříčková, A. Hrazdírová</i>).....	185
18.12 Nádory pleury (<i>J. Skříčková</i>)	189
18.13 Urgentní stavy v pneumologii (<i>A. Hrazdírová, J. Skříčková</i>).....	190
18.13.1 Obstrukce velkých dýchacích cest.....	190
18.13.2 Hemoptýza.....	190
18.13.3 Pneumotorax.....	191
19 Gastroenterologie	193
19.1 Nemoci jícnu (<i>A. Hep</i>)	193
19.1.1 Symptomatologie.....	193
19.1.2 Diagnostika.....	194
19.1.3 Klinické stavy	194
19.2 Nemoci žaludku (<i>P. Dítě</i>).....	196
19.3 Idiopatické střevní záněty (<i>V. Zbořil, L. Prokopová</i>)	199
19.3.1 Ulcerózní kolitida	199
19.3.2 Crohnova nemoc.....	203
19.4 Funkční poruchy trávicího traktu (<i>J. Dolina</i>)	206
19.4.1 Funkční dyspepsie	207
19.4.2 Dráždivý tračník	209
19.5 Nádory gastrointestinálního traktu, prekancerózy a stavy rizikové pro vznik nádoru GIT (<i>V. Zbořil, L. Prokopová</i>).....	211
19.5.1 Nádory jícnu	214
19.5.2 Nádory žaludku.....	215
19.5.3 Nádory pankreatu	216
19.5.4 Nádory jater	217
19.5.5 Nádory žlučníku a žlučových cest.....	218
19.5.6 Nádory tlustého střeva a konečníku.....	218
19.5.6.1 Benigní nádory tlustého střeva.....	218

19.5.6.2	Maligní nádory tračníku – kolorektální karcinom.....	220
19.5.7	Nádory anu	223
19.6	Biliární systém (<i>I. Novotný</i>).....	224
19.6.1	Cholelitiáza.....	224
19.6.1.1	Cholecystolitiáza (CL).....	224
19.6.1.2	Choledocholitiáza.....	225
19.6.2	Postcholecystektomický syndrom	226
19.6.3	Onemocnění Vaterovy papily	226
19.6.3.1	Benigní stenóza Vaterovy papily	226
19.6.4	Dyskineze žlučových cest.....	227
19.7	Chronická pankreatitida (<i>P. Dítě</i>)	228
20	Hepatologie (<i>J. Lata, L. Husová</i>)	231
20.1	Vyšetřovací metody.....	231
20.2	Žloutenka	231
20.3	Akutní jaterní selhání.....	231
20.4	Chronické hepatitidy.....	232
20.5	Alkoholické jaterní poškození	232
20.6	Jaterní steatóza.....	233
20.7	Jaterní cirhóza.....	233
20.8	Metabolické nemoci jater.....	234
20.9	Toxická a poléková postižení jater.....	234
20.10	Akutní stavy v gastroenterologii	235
20.10.1	Akutní krvácení.....	235
20.10.2	Ileus	237
20.10.3	Akutní pankreatitida	238
21	Nefrologie.....	241
21.1	Vyšetřovací metody v nefrologii (<i>D. Sobotová</i>)	241
21.2	Nemoci ledvin (<i>D. Sobotová, A. Průcha</i>)	242
21.2.1	Vrozené a dědičné nemoci ledvin	242
21.2.2	Získané nemoci ledvin.....	243
21.2.2.1	Primární glomerulopatie.....	243
21.2.2.1.1	Akutní glomerulonefritida (akutní nefritický syndrom).....	243
21.2.2.1.2	Chronická glomerulonefritida – GN (chronický nefritický syndrom).....	244
21.2.2.1.3	Rychle progredující glomerulonefritidy	245
21.2.2.1.3.1	Antirenální glomerulonefritida	245
21.2.2.1.3.2	ANCA-pozitivní (asociované) vaskulitidy	245
21.2.2.1.4	Nefrotický syndrom.....	246
21.2.2.2	Sekundární glomerulopatie.....	246
21.2.2.3	Tubulointersticiální nefritidy	247
21.2.3	Akutní selhání ledvin	248
21.2.4	Chronické selhání ledvin	250
21.2.5	Urolitiáza (nefrolitiáza) (<i>A. Průcha</i>)	252
21.2.6	Nádory ledvin (<i>A. Průcha</i>)	254

21.2.7 Wilmsův nádor (<i>A. Průcha</i>).....	255
21.2.8 Nádory ledvinné pánvičky (<i>A. Průcha</i>)	256
22 Základní poruchy acidobazické rovnováhy (ABR) (<i>A. Průcha</i>).....	257
22.1 Metabolická acidóza	257
22.2 Metabolická alkalóza	258
22.3 Respirační acidóza	259
22.4 Respirační alkalóza	260
23 Poruchy vodního hospodářství (<i>A. Průcha</i>)	261
23.1 Tělesná voda a její distribuční prostory	261
23.2 Hyperosmolární stavy	261
23.3 Hypoosmolární stavy	262
24 Poruchy minerálového hospodářství (<i>A. Průcha</i>)	263
24.1 Natrium	263
24.1.1 Hyponatremie	263
24.1.2 Hypernatremie	263
24.2 Kalium	264
24.2.1 Hyperkalemie	264
24.2.2 Hypokalemie.....	265
25 Endokrinologie (<i>V. Olšovská</i>)	267
25.1 Choroby hypofýzy	267
25.1.1 Hormonálně neaktivní expanze v oblasti tureckého sedla.....	267
25.1.2 Hypopituitarizmus	267
25.1.3 Diabetes insipidus centralis	268
25.1.4 Syndrom nepřiměřené sekrece antidiuretického hormonu (SIADH).....	269
25.1.5 Akromegalie a gigantismus	270
25.1.6 Hyperprolaktinémie	270
25.1.7 Cushingova choroba	271
25.2 Choroby štítné žlázy	272
25.2.1 Eufunkční struma.....	272
25.2.2 Hypertyreóza	273
25.2.3 Hypotyreóza.....	274
25.2.4 Záněty štítné žlázy	275
25.2.4.1 Akutní tyreoiditida.....	275
25.2.4.2 Subakutní tyreoiditida (de Quervainova, granulomatózní, obrovskobuněčná).....	275
25.2.4.3 Chronická autoimunitní tyreoiditida (Hashimotova).....	276
25.2.4.4 Fibrózní tyreoiditida (Riedlova).....	276
25.2.5 Nádory štítné žlázy	277
25.2.5.1 Diferencovaný karcinom štítné žlázy	277
25.2.5.2 Anaplastický karcinom štítné žlázy	277
25.2.5.3 Medulární karcinom štítné žlázy	277
25.3 Choroby příštítných tělísek.....	278

25.3.1	Primární hyperparatyreóza	278
25.3.2	Sekundární hyperparatyreóza	278
25.3.3	Hypoparatyreóza.....	279
25.4	Choroby nadledvin.....	279
25.4.1	Kůra nadledvin	279
25.4.1.1	Primární adrenokortikální nedostatečnost – Addisonova nemoc	280
25.4.1.2	Primární hyperkortizolizmus – Cushingův syndrom.....	280
25.4.1.3	Primární hyperaldosteronizmus.....	281
25.4.1.4	Syndrom adrenální virilizace.....	281
25.4.2	Choroby dřene nadledvin.....	282
25.4.2.1	Feochromocytom.....	282
25.4.3	Afunkční nádory nadledvin – incidentalomy.....	282
26	Diabetes mellitus (J. Olšovský)	283
26.1	Diabetes mellitus 1. typu	284
26.2	Diabetes mellitus 2. typu	286
27	Obezitologie (D. Krusová)	289
27.1	Obezita.....	289
27.2	Malnutrice.....	290
28	Revmatologie	293
28.1	Revmatická horečka (P. Němec)	293
28.2	Revmatoidní artritida (J. Böhmová).....	293
28.3	Ankylozující spondylitida (M. Bechtěrev) (J. Böhmová).....	296
28.4	Osteoartróza (J. Böhmová)	297
28.5	Dna (arthritis urica) (P. Němec)	299
28.6	Sjögrenův syndrom (P. Němec)	300
28.7	Systémový lupus erythematoses (P. Němec)	301
29	Hematologie (Z. Král, J. Vorlíček)	305
29.1	Úvod	305
29.2	Anémie	305
29.2.1	Patofyziologické rozdělení	305
29.2.2	Anémie z poruchy krvetvorby	306
29.2.2.1	Anémie sideropenické	306
29.2.2.2	Anémie megaloblastové.....	307
29.2.3	Anémie ze zvýšených ztrát erytrocytů.....	308
29.2.3.1	Anémie hemolytické.....	308
29.3	Poruchy koagulace.....	309
29.3.1	Laboratorní koagulační testy	310
29.3.1.1	Protrombinový čas (protrombin-time, PT)	310
29.3.1.2	Aktivovaný parciální tromboplastinový čas (APTT)	310
29.3.1.3	Trombinový čas (TT).....	311
29.3.1.4	Doba krvácení.....	311
29.3.1.5	Kvantitativní koncentrace fibrinogenu	311

29.3.2	Krvácivé stavy z cévních příčin (purpury)	311
29.3.3	Krvácivé stavy z destičkových příčin – trombocytopenie	311
29.3.4	Koagulopatie	312
29.3.5	Krvácení z jiných příčin	312
29.3.6	Zákroky ve stomatologii	312
29.4	Nádorové choroby krvetvorby	313
29.4.1	Akutní myeloidní leukemie	313
29.4.2	Akutní lymfatická leukemie dospělých (ALL)	314
29.4.3	Chronická myeloidní leukemie (CML)	314
29.4.4	Chronická lymfatická leukemie (CLL)	315
29.4.5	Hodgkinova choroba	315
29.4.6	Nehodgkinské lymfomy (NHL)	316
29.4.7	Plazmocytom (mnohočetný myelom)	317
29.5	Diferenciální diagnóza dle místa lymfadenopatie	318
29.5.1	Krční lymfadenopatie	318
29.5.2	Supraklavikulární lymfadenopatie	318
29.5.3	Axilární lymfadenopatie	318
29.5.4	Ingvinální lymfadenopatie	318
29.5.5	Lymfadenopatie plicních hilů a mediastina	318
29.5.6	Abdominální lymfadenopatie	319
29.5.7	Generalizované lymfadenopatie	319
30	Intoxikace (K. Ševela, P. Svačina, P. Brhel)	321
30.1	První pomoc a obecná terapie akutních otrav (P. Svačina)	321
30.1.1	Symptomatická podpůrná terapie	321
30.1.2	Primární eliminace	321
30.1.3	Antidota	322
30.1.4	Eliminační terapie	322
30.2	Speciální část (K. Ševela)	324
30.2.1	Otrava organofosfáty	324
30.2.2	Otravy herbicidy	325
30.2.3	Otrava kyanidy	325
30.2.4	Otrava kovy a metaloidy (P. Brhel)	326
30.2.5	Otrava metylalkoholem	327
30.2.6	Otrava etylalkoholem	327
30.2.7	Otrava etylenglykolem	328
30.2.8	Otrava organickými rozpouštědly	328
30.2.9	Otrava oxidem uhelnatým (CO)	328
30.2.10	Otravy tricyklickými antidepresivy (TCAD)	329
30.2.11	Otrava hypnotiky	329
30.2.12	Otrava benzodiazepiny	330
30.2.13	Otrava teofylinem	330
30.2.14	Otrava digitalisem	330
30.2.15	Otrava analgetiky	331
30.2.16	Otrava houbami	331
30.2.17	Otravy návykovými látkami	332

30.2.17.1 Opioidy	332
30.2.17.2 Amfetaminy	332
30.2.17.3 Kokain	332
31 Náhlé stavy ve vnitřním lékařství.....	333
31.1 Synkopa – krátkodobé bezvědomí (<i>J. Špác</i>).....	333
31.2 Náhlá smrt (<i>J. Špác</i>).....	335
31.3 Hypertenzní krize (<i>H. Němcová</i>)	337
31.4 Cévní mozková příhoda (CMP, „mozková mrtvice“) (<i>H. Němcová</i>)	338
31.5 Epileptický záchvat (<i>H. Němcová</i>)	340
31.6 Hyperventilační křeče (<i>H. Němcová</i>).....	341
31.7 Aspirace (<i>H. Němcová</i>)	342
31.8 Dušení, cizí těleso v dýchacích cestách (<i>M. Blaha</i>)	343
31.9 Anafylaxe (<i>J. Špác</i>).....	344
31.10 Komplikace lokální anestezie (<i>H. Němcová</i>).....	345
31.10.1 Toxická reakce na lokální anestetika	346
31.10.2 Alergická reakce	347
31.10.3 Oběhové komplikace lokální anestezie	347
31.11 Neodkladná resuscitace (kardiopulmonální resuscitace) (<i>M. Blaha</i>) ...	348
31.11.1 Základní neodkladná resuscitace dospělých.....	349
32 Vybrané kapitoly z infekčního lékařství (<i>P. Husa</i>)	351
32.1 Infekce trávicího ústrojí.....	351
32.2 Virové hepatitidy.....	353
32.3 HIV/AIDS.....	355
32.4 Infekce centrálního nervového systému	357
32.5 Projevy infekčních chorob v dutině ústní	359
C – Normální hodnoty vybraných	
 základních laboratorních vyšetření (<i>V. Soška</i>)	361
Rejstřík	365

Autorský kolektiv

- doc. MUDr. Mojmír Blaha, CSc.,
II. interní klinika LF MU a FN u sv. Anny, Brno
- MUDr. Jana Böhmová,
II. interní klinika LF MU a FN u sv. Anny, Brno
- prof. MUDr. Petr Brhel, CSc.,
Klinika pracovního lékařství LF MU a FN u sv. Anny, Brno
- prof. MUDr. Petr Dítě, DrSc.,
Interní gastroenterologická klinika LF MU a FN Brno, pracoviště Bohunice
- as. MUDr. Jiří Dolina, Ph.D.,
Interní gastroenterologická klinika LF MU a FN Brno, pracoviště Bohunice
- as. MUDr. Martina Doubková,
Klinika nemocí plicních a tuberkulózy LF MU a FN Brno, pracoviště Bohunice
- prof. MUDr. Aleš Hep, CSc.,
Interní gastroenterologická klinika LF MU a FN Brno, pracoviště Bohunice
- as. MUDr. Anna Hrazdírová, Klinika nemocí plicních a tuberkulózy LF MU a FN Brno, pracoviště Bohunice
- doc. MUDr. Petr Husa, CSc.,
Klinika infekčních chorob LF MU a FN Brno, pracoviště Bohunice
- as. MUDr. Libuše Husová, Interní gastroenterologická klinika LF MU a FN Brno, pracoviště Bohunice
- MUDr. Zdeněk Král, CSc.,
Interní hematoonkologická klinika LF MU a FN Brno, pracoviště Bohunice
- as. MUDr. Darja Krusová, Ph.D.,
II. interní klinika LF MU a FN u sv. Anny, Brno
- doc. MUDr. Jan Lata, CSc.,
Interní gastroenterologická klinika LF MU a FN Brno, pracoviště Bohunice
- as. MUDr. Pavel Matuška, Klinika nemocí plicních a tuberkulózy LF MU a FN Brno, pracoviště Bohunice
- as. MUDr. Zdeněk Merta, CSc.,
Klinika nemocí plicních a tuberkulózy LF MU a FN Brno, pracoviště Bohunice
- doc. MUDr. Helena Němcová, CSc.,
II. interní klinika LF MU a FN u sv. Anny, Brno
- MUDr. Petr Němec, II. interní klinika LF MU a FN u sv. Anny, Brno
- as. MUDr. Ivo Novotný, CSc.,
Interní gastroenterologická klinika LF MU a FN Brno, pracoviště Bohunice
- MUDr. Věra Olšovská,
II. interní klinika LF MU a FN u sv. Anny, Brno

MUDr. Jindřich Olšovský,

II. interní klinika LF MU a FN u sv. Anny, Brno

MUDr. Olga Pilařová,

Klinika nemocí plicních a tuberkulózy LF MU a FN Brno, pracoviště Bohunice

MUDr. Lucie Prokopová,

Interní gastroenterologická klinika LF MU a FN Brno, pracoviště Bohunice

MUDr. Aleš Průcha, II. interní klinika LF MU a FN u sv. Anny, Brno

as. MUDr. Ivan Řiháček, Ph.D.,

II. interní klinika LF MU a FN u sv. Anny, Brno

doc. MUDr. Jana Skříčková, CSc.,

Klinika nemocí plicních a tuberkulózy LF MU a FN Brno, pracoviště Bohunice

MUDr. Doris Sobotová, CSc.,

II. interní klinika LF MU a FN u sv. Anny, Brno

doc. MUDr. Vladimír Soška, CSc.,

Oddělení klinického komplementu FN u sv. Anny, Brno

doc. MUDr. Miroslav Souček, CSc.,

II. interní klinika LF MU a FN u sv. Anny, Brno

prim. MUDr. Petr Svačina,

II. interní klinika LF MU a FN u sv. Anny, Brno

doc. MUDr. Kamil Ševela, CSc.,

II. interní klinika LF MU a FN u sv. Anny, Brno

doc. MUDr. Jiří Špác, CSc.,

II. interní klinika LF MU a FN u sv. Anny, Brno

prof. MUDr. Jindřich Špinar, CSc., FESC,

Interní kardiologická klinika LF MU a FN Brno, pracoviště Bohunice

prof. MUDr. Jiří Vítovec, CSc., FESC,

I. interní kardioangiologická klinika LF MU a FN u sv. Anny, Brno

prof. MUDr. Jiří Vorlíček, CSc.,

Interní hematologická klinika LF MU a FN Brno, pracoviště Bohunice

doc. MUDr. Vladimír Zbořil, CSc.,

Interní gastroenterologická klinika LF MU a FN Brno, pracoviště Bohunice

Slovo úvodem

Vydání učebnice **Vnitřní lékařství pro stomatology** bylo motivováno potřebou zpracovat text, který by zahrnoval nezbytná, základní data pro studenty zubního lékařství.

Kniha vzniká v době, kdy se diskutuje o další podobě vzdělávání v rámci zubního lékařství. Hledá se v ní i postavení interny, její rozsah, náplň v rámci studia a dá se předpokládat, že do budoucna dozná určitých změn. Po konzultacích s představiteli zubního lékařství a představiteli České stomatologické komory jsme se rozhodli uspořádat dílo, které by odpovídalo minimální představě internistů a maximální představě zubních lékařů.

Premýšleli jsme, co by měl student zubního lékařství pro svoji potřebu nezbytně znát. Je třeba říci, že názor není zcela jednotný. Předkládaná učebnice je určena budoucím stomatologům – zubním lékařům, kteří nikdy neprojdou delší praxí na interním oddělení a nebudou léčit interní nemoci. Podle našeho názoru však i oni musí umět vždy poskytnout kvalifikovanou lékařskou první pomoc a musí být schopni určit, zda je pacient nemocný, či nikoliv, do jakého diferenciálně diagnostického okruhu patří a kdy a s jakou dokumentací je třeba ho poslat k odborníkovi.

Knihu jsme rozdělili na tři části. V první části je popsána propedeutika ve vnitřním lékařství. Propedeutika by měla být průpravou k systematickému studiu, ve kterém se student seznámí se základními principy vyšetřování nemocného. Ty jsou základním předpokladem pro diagnostiku vnitřních chorob. Druhá část je pak věnována těm chorobám, se kterými se může stomatolog – zubní lékař v praxi setkat, měl by znát jejich alespoň základní symptomatologii, tedy snad symptomy (chorobu) diagnostikovat, ale neměl by ji léčit. Terapie je proto probírána jen v zásadních rysech, někde bez uvádění léků a jejich dávkování. Vzácná onemocnění a nemoci, které se neprojevojí zřetelnými příznaky a jejichž diagnóza je výsledkem složitého vyšetřování odborníkem, jsou popsány jen stručně. Lékař-neinternista však musí vědět, že existují, a mít o nich základní představu. Třetí část pak představuje přehled potřebných základních laboratorních parametrů.

S rozvojem jednotlivých vědních oborů a s hromaděním nových poznatků není v možnostech jednoho autora a ani jedné kliniky zahrnout tak široký obor, jakým je vnitřní lékařství, a to ani ve zjednodušené podobě. Rozhodli jsme se proto pro spolupráci se všemi pracovišti interních oborů Lékařské fakulty Masarykovy univerzity a s renomovanými odborníky oborů vnitřního lékařství všech brněnských klinik.

Určitá nejednotnost v přístupu a někdy i v rozsahu jednotlivých kapitol je dána snahou o vyšší profesionální úroveň, vyplývající z odborného zaměření autorů. Jako editoři jsme se snažili o určitou plynulost a srozumitelnost textu, s maximální snahou respektovat příspěvky jednotlivých autorů. Na závěr jednotlivých kapitol jsme zařadili souhrn toho nejdůležitějšího se zaměřením pro potřeby studentů studijního programu zubní lékařství.

Jsmo si vědomi toho, že dobré učebnice vznikaly desetiletí, mnohými a opakovanými vydáními. Zkrátit tento proces lze jen kritikou těm, kteří budou učebnici